

Planetológia és a Naprendszer Kozmokémiája, Bolygótudomány az Oktatásban

III. Planetológiai Szeminárium

Az évszakos fagytakaró viselkedése a Dokka kráterben és környékén a Marson

Kuti Adrienn

csillagász hallgató, 5. évf.

ELTE TTK Csillagászati Tanszék

Kereszturi Ákos

Collegium Budapest Institute for Advanced Study

Magyar Csillagászati Egyesület

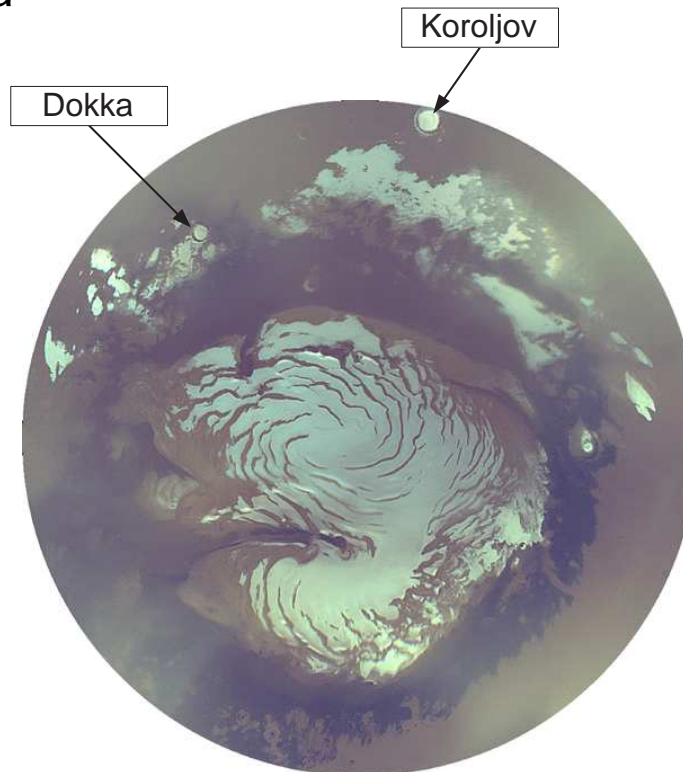
2008. szeptember 5.

Bevezetés

- északi pólusterület
- visszahúzódó évszakos sapka
  - H₂O-jég gyűrű → visszahúzóással nő
  - kráterekben „outliers”

Dokka

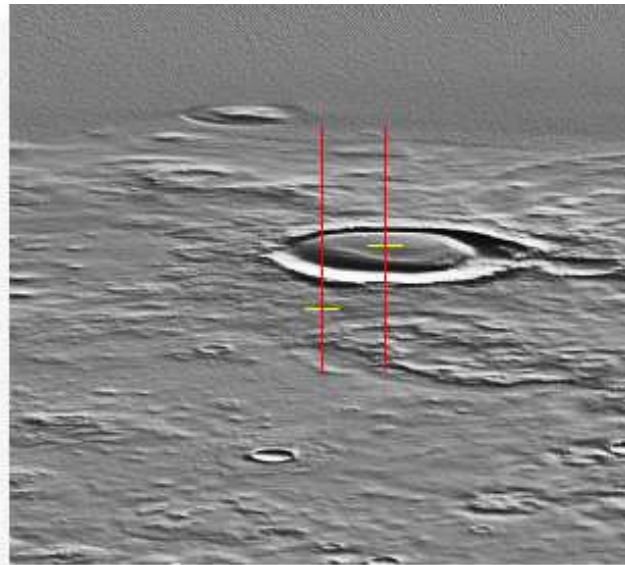
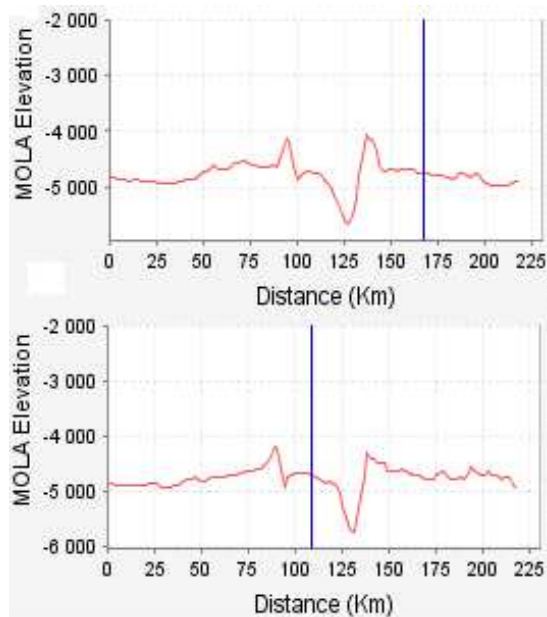

Dokka kráter 1.

- kedvező elhelyezkedés (77°N , 146°W)
- hasonlóság a Koroljov kráterrel (73°N , 196°W)

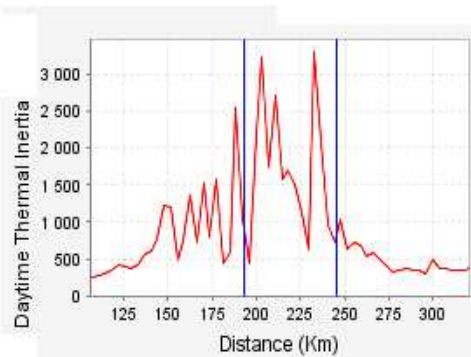
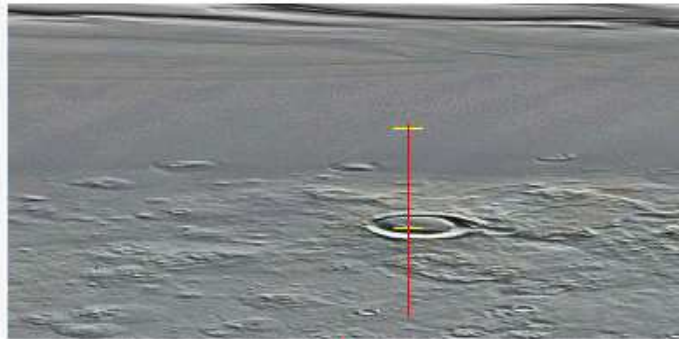
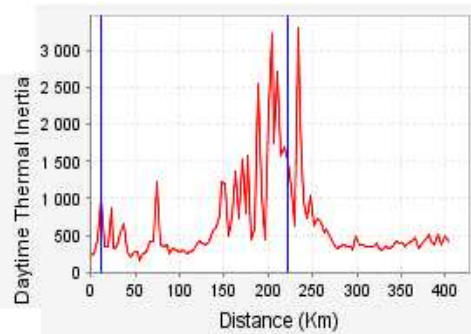

Dokka kráter 2.

- üledék a kráterben
- fiatal, krátermentes felszín
- mélység üledék nélkül: 1.5 km
- mélység üledékkel: 0.8 km

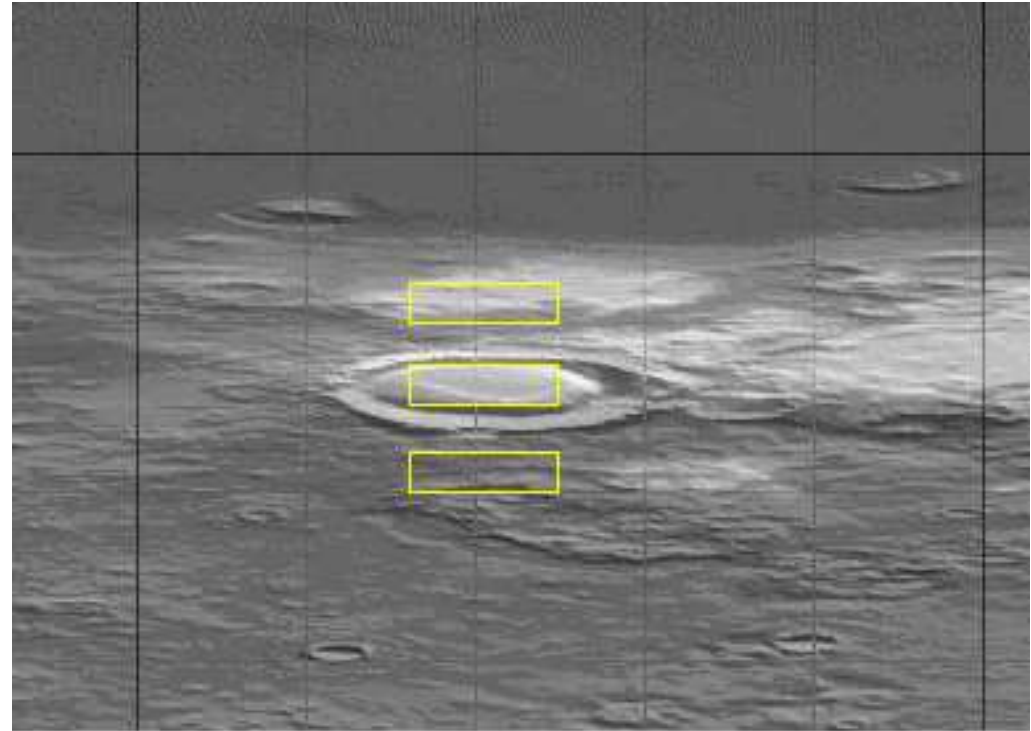
Dokka kráter 3.

- hőtehetetlenség (TI)
- kráterperem + északi rész: magas TI

Vizsgált területek

- 3 kijelölt rész:
  - 145 – 146.9°W,
75.8 – 76.3°N
(Dokka „alatt”)
  - 145 – 146.9°W,
77.0 – 77.5°N
(kráterbelső)
  - 145 – 146.9°W,
78.0 – 78.5°N
(Dokka „fölött”)

Adatforrás

Mars Global Surveyor (MGS)

- 1996. november 7. - 2006. november 2.
- közel poláris ($i = 87^\circ$), napszinkron pálya
- keringési periódus: $117^m 39^s$
- átlagos keringési magasság: 378 km

Thermal Emission Spectrometer (TES)

- 6-50 μm ; 5,1-150 μm ; 0,3-2,9 μm
- felbontás: 3-6 km/pixel
- abszolút pontosság: 0,4 K 280 K-nél, 1,5 K 150 K-nél

Munkamódszer

- TES bolometrikus hőmérséklet
- nadír nézet
- adatok leválogatása: vanilla 3.4.25
- MY 24, MY 25, MY 26
- adatfeldolgozás: MATLAB 7.1

+ MGS MOC és 2001 Mars Odyssey THEMIS képek

MOC

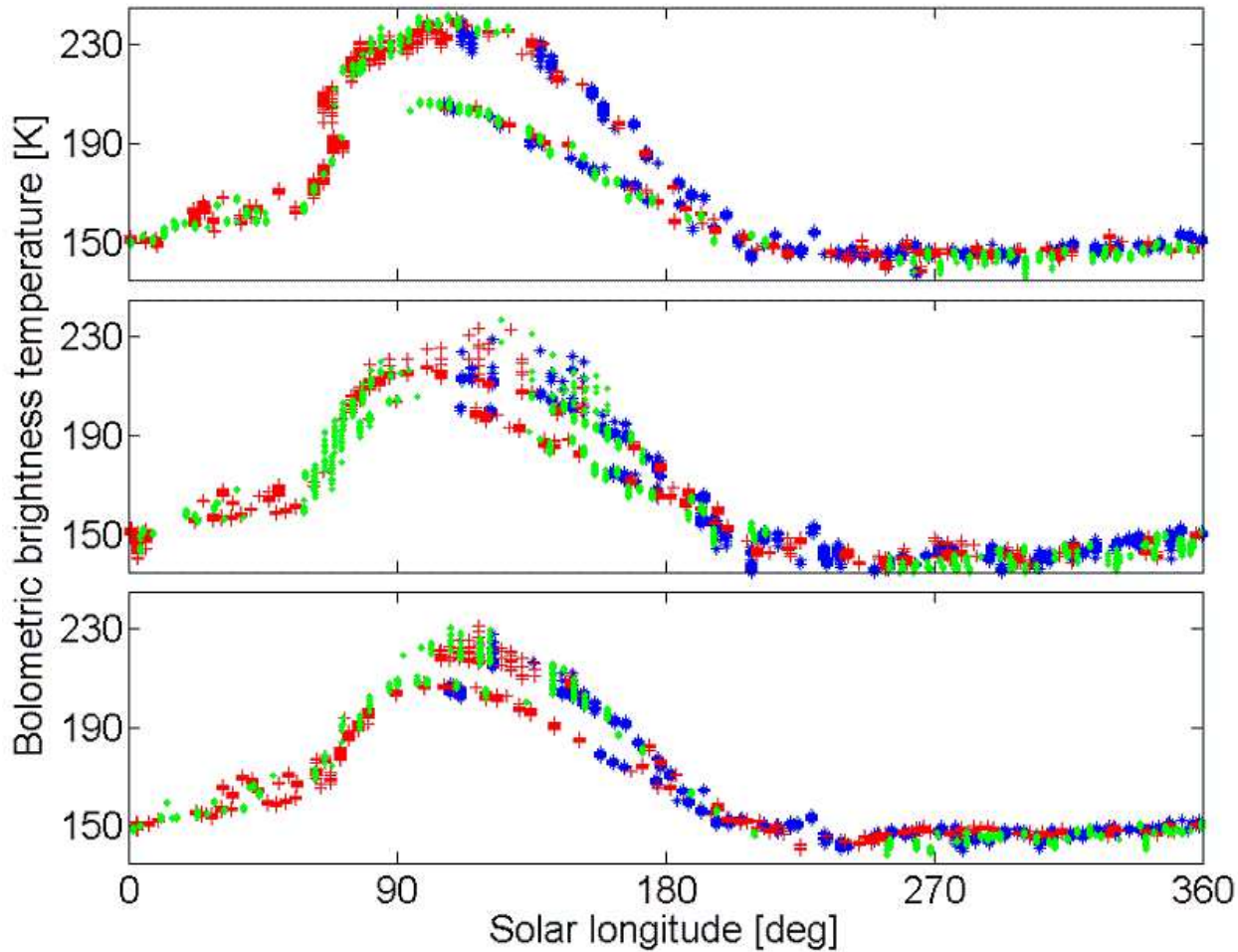
- Narrow Angle Camera (NA): 1.5-12 m/pixel; monokromatikus
- Wide Angle Camera (WA): max. 230 m/pixel
  - vörös sáv (575-625 nm)
  - kék sáv (400-450 nm)

THEMIS

- látható tartomány: 18 m/pixel
- infravörös tartomány: 100 m/pixel
  - 5 db látható csatorna (0.42-0.86 μm)
  - 10 db infravörös csatorna (6.78-14.88 μm)

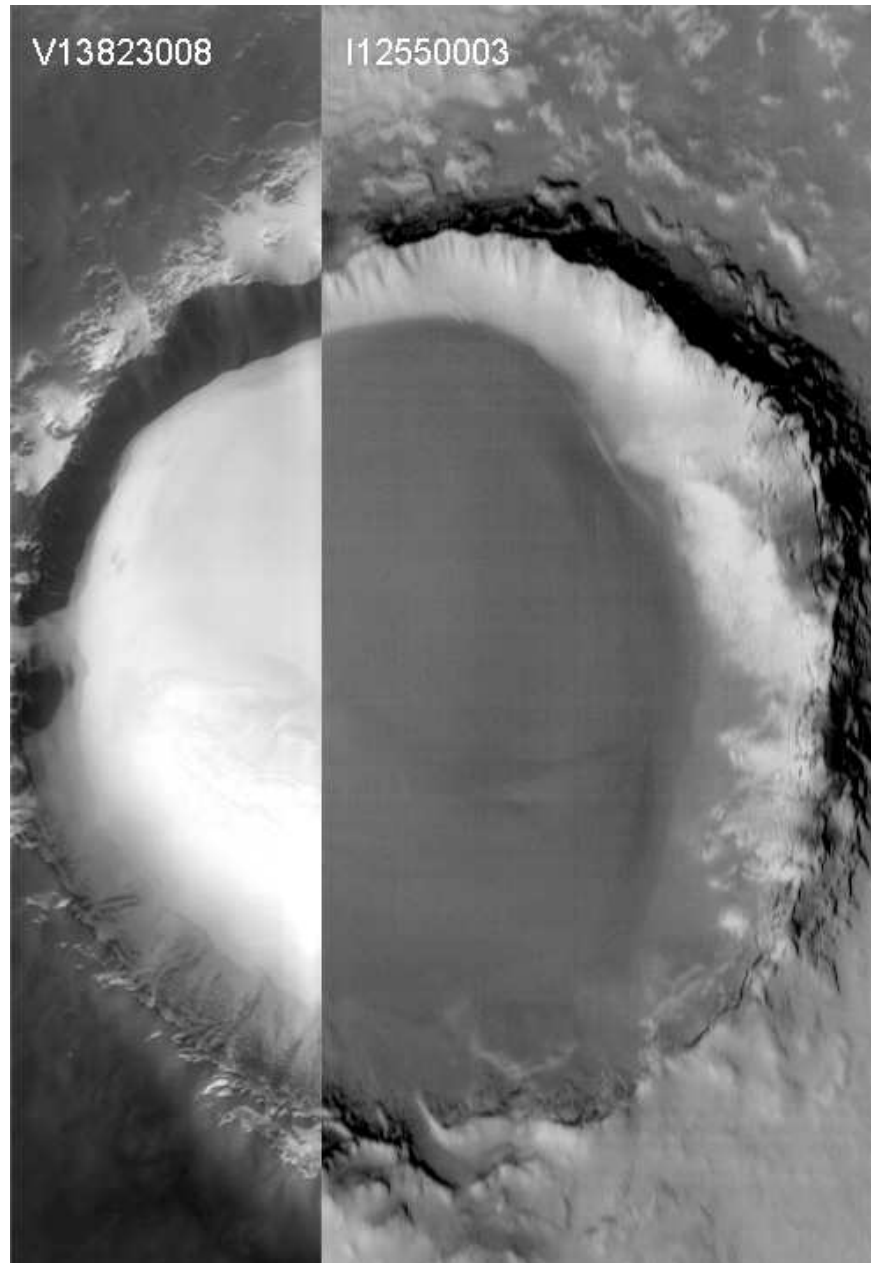
Eredmények 1.

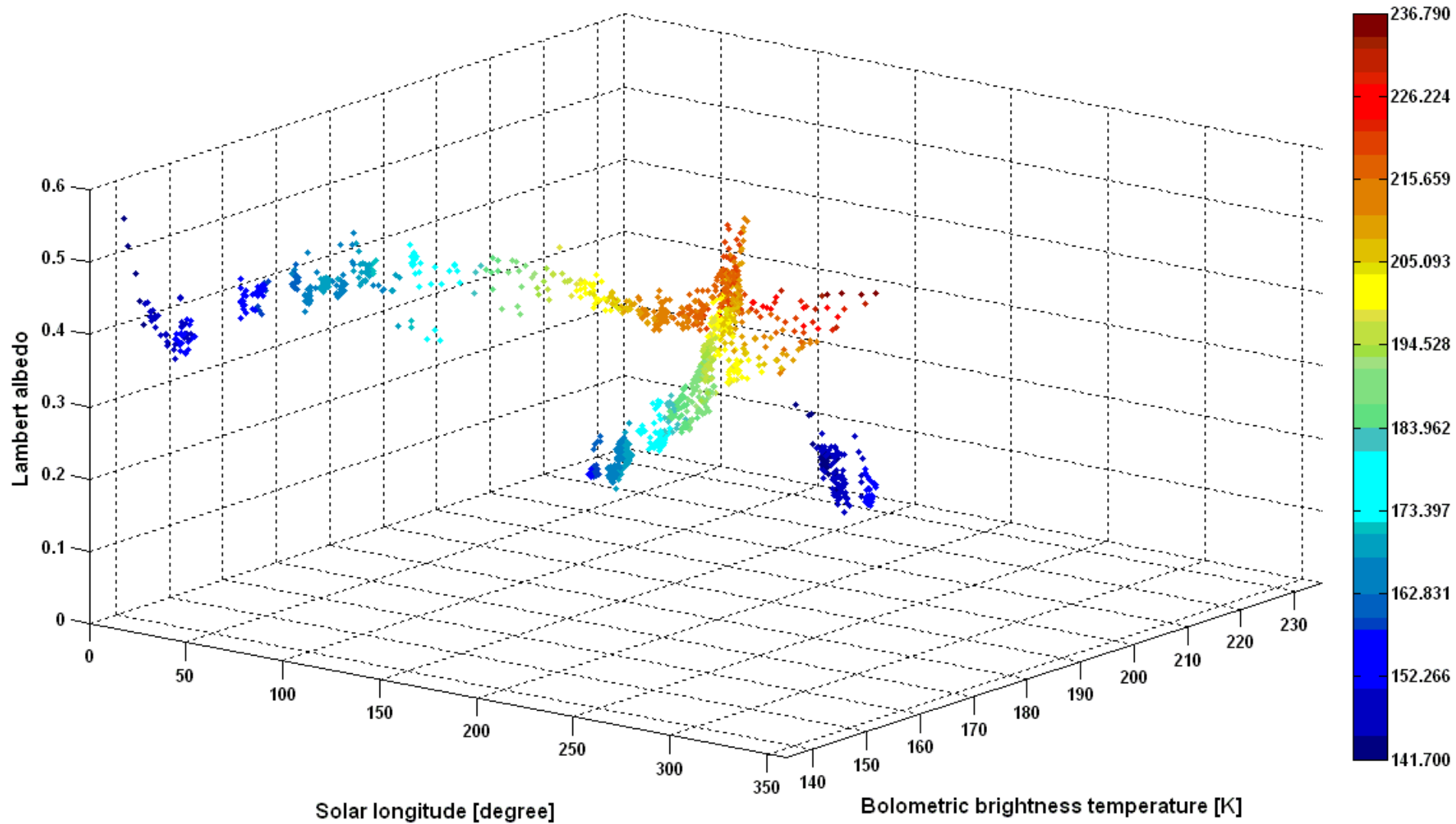
- MY 24 - MY 25 - MY 26

- éves trend ismétlődése
- „Crocus dátum”: $L_s=59^\circ$
- nappali max. ~ 215 K
- éjszakai min. ~ 135 K
- CO_2 kondenzáció: $L_s=201^\circ$ -től
- *hőtani különbség!*

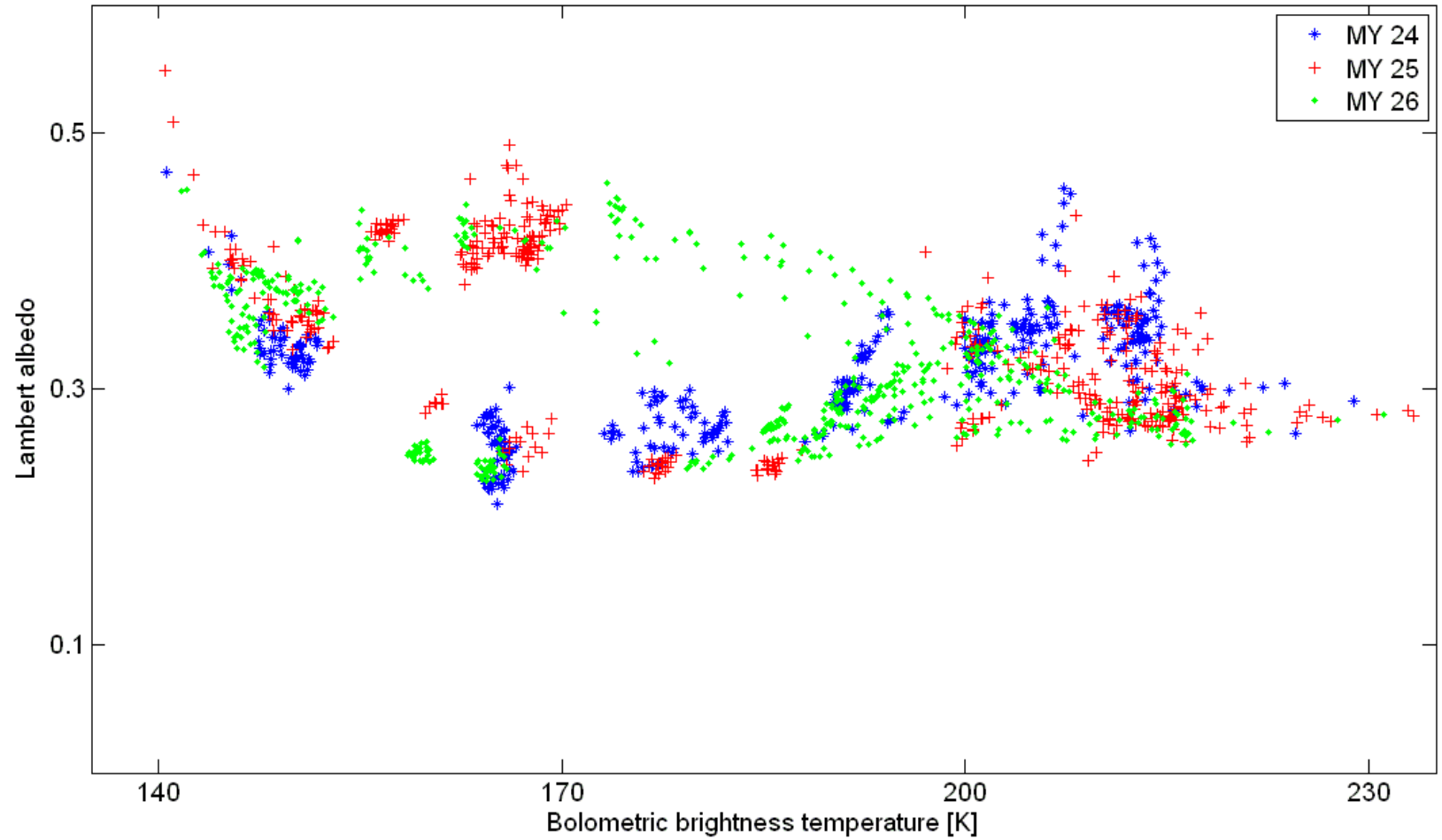
Eredmények 2.

Eredmények 3.

Eredmények 4.

Konklúzió

- eltérő hőtani viselkedés
- nyári fagy $\Rightarrow$ vízjég
- albedó $\rightarrow$ nyári visszafényesedés
- Ls $\sim 210^\circ$: CO₂ kifagyásának kezdete
- magas TI: kráterbelső és Dokka „fölött” $\leftrightarrow$ üledék?

További kutatási irányok:

- albedó pontosabb vizsgálata
- üledék részletes vizsgálata
- eredmények aprólékos összehasonlítása a Koroljovval

Köszönetnyilvánítás

- Pro Renovanda Cultura Hungariae Diákok a Tudományért Szakalapítvány
- Polaris Csillagvizsgáló
- ESA projekt 98076